

Poplatkové řízení - od zavedení místních poplatků až po jejich vybrání a vymáhání

Problematiku místních poplatků upravuje zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších změn a doplňků („zákon o místních poplatcích“). Procesní postup při jejich vybírání se pak v otázkách neupravených zákonem o místních poplatcích řídí zákonem č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších změn a doplňků („zákon o správě daní a poplatků“). Obecní úřad je v řízení o poplatcích správcem daně, resp. správcem poplatku ve smyslu ustanovení § 1 odst. 3 zákona o správě daní a poplatků.

Podle ust. § 14 odst. 1 zákona o místních poplatcích patří stanovení poplatků do samostatné působnosti obce, která je ve svém území zavedla. Podle odst. 2 cit. § 14 zavede obec poplatky **obecně závaznou vyhláškou**, v níž upraví podrobnosti jejich vybírání, zejména stanoví konkrétní sazbu poplatku, ohlašovací povinnost ke vzniku a zániku poplatkové povinnosti, splatnost, případné úlevy či osvobození od poplatkové povinnosti. Místní poplatky mají fakultativní povahu, je na rozhodnutí obce, které z místních poplatků upravených zákonem o místních poplatcích na svém území zavede. Jakmile je ovšem místní poplatek v obci zaveden, přechází jeho správa do působnosti přenesené a obecní úřad jako správce poplatku je povinen činit všechny kroky k jeho správnému stanovení, vyměření, vybrání, popř. vymáhání.

Náležitosti obecně závazné vyhlášky („OZV“) o místních poplatcích:

- název obce, název vyhlášky, číslo a rok vydání vyhlášky, označení orgánu, který OZV vydává – zastupitelstvo obce, datum jejího schválení, zákonné zmocnění k vydání OZV - § 14 odst. 2 zákona o místních poplatcích, § 10 písm. d) a § 84 odst. 2 písm. i) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších změn a doplňků

obsahové náležitosti:

- u jednotlivých místních poplatků je vhodné upravit v OZV některé instituty upravené zákonem o místních poplatcích (např. definice poplatníka, předmětu poplatku podle zákona o místních poplatcích), přitom je však třeba zachovat přesné znění zákonné úpravy
- sazba poplatku – při stanovení sazby u jednotlivých poplatků je nutné zachovávat omezení daná zákonem o místních poplatcích; zákon u jednotlivých místních poplatků upravuje horní hranici sazby, výjimka – u poplatku za provozovaný výherní hrací přístroj je upravena i dolní hranice sazby
- splatnost – tzn. lhůta, v níž má být konkrétní poplatek uhrazen; stanovení sazby je zcela v kompetenci obce
- ohlašovací povinnost – v rámci plnění této povinnosti získává správce poplatku informace o poplatníkovi (jméno, příjmení, datum narození nebo r. č., místo trvalého pobytu/název, sídlo IČ; jde-li o právnickou osobu nebo fyzickou osobu, která je podnikatelem, také čísla účtů u bank, na nichž jsou soustředěny peněžní prostředky z její podnikatelské činnosti), o vzniku, popř. zániku a rozsahu jeho poplatkové povinnosti (např. předpokládaný rozsah a trvání záboru u poplatku za užívání veřejného prostranství); tyto informace využívá pro evidenci poplatkových subjektů, kontrolu dodržování poplatkových povinností, příp. pak pro vyměřování poplatku
- osvobození a úlevy – je zcela na rozhodnutí obce, zda určitý okruh poplatkových subjektů nebo určitý předmět zpoplatnění, mimo případy, kdy osvobození nebo úleva vyplývá přímo ze zákona, od poplatkové povinnosti osvobodí nebo poplatkovou povinnost sníží; s osvobozením či úlevami může být spojena ohlašovací povinnost (např. povinnost poplatkového subjektu prokázat, že se nezdržoval na území obce)

- u poplatku za užívání veřejného prostranství je nutné v OZV definovat veřejné prostranství; místa považovaná za veřejné prostranství musí být v OZV vymezena jednoznačně, konkrétně a přesně tak, aby nebylo pochyb, o která místa se jedná (např. uvedení parcelního čísla, názvy ulic, vyznačení těchto míst v katastrální mapě, která může být přílohou OZV apod.)

společná ustanovení - je možno z důvodu zlepšení poplatkové kázně a zvýšení informovanosti poplatníku citovat některá relevantní procesní ustanovení ze zákona o místních poplatcích, popř. zákona o správě daní a poplatků (např. §§ 11, 12, 16 zákona o místních poplatcích)

účinnost - OZV nabývá platnosti dnem vyhlášení, tj. prvním dnem vyvěšení na úřední desce obce, účinnosti nabývá obvykle 15. dnem po vyhlášení, popř. pozdějším dnem výslovně v OZV uvedeným a vyžaduje-li to obecný zájem, dnem vyhlášení (ust. § 12 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění).

OZV podepisuje starosta a místostarosta.

Při změně OZV, stejně jako změně přílohy, která je součástí OZV, se postupuje jako při schvalování nové OZV, tj. schválení zastupitelstvem obce, vyhlášení.

Je-li místní poplatek zaveden platnou a účinnou OZV, jsou poplatkové subjekty vázány povinnostmi stanovenými touto OZV a obecní úřad jako správce místního poplatku je povinen činit všechny potřebné kroky k jeho správnému stanovení, vyměření a vybrání. Nesplní-li poplatník ohlašovací povinnost uloženou OZV, vyzve jej správce poplatku ke splnění této povinnosti – **výzva podle ust. § 44** zákona o správě daní a poplatků je rozhodnutím, musí tedy obsahovat všechny náležitosti podle ust. § 32 odst. 2 zákona o správě daní a poplatků; proti této výzvě se nelze odvolat. Správce poplatku je současně oprávněn uložit poplatkovému subjektu pokutu za nesplnění povinnosti nepeněžité povahy podle ust. § 37 zákona o správě daní a poplatků.

Není-li místní poplatek zaplacen nebo odveden včas nebo ve správné výši, vyměří správce poplatku v souladu s ust. § 11 zákona o místních poplatcích tento poplatek **platebním výměrem**, přičemž může včas nezaplacený poplatek nebo jeho včas nezaplacenou část zvýšit až na trojnásobek. Co se týče možnosti zvýšit poplatek, jedná se o opatření sankční povahy za nesplnění povinnosti peněžité povahy, přičemž jeho výše záleží na správním uvážení správce poplatku.

Při vyměřování místního poplatku vychází správce poplatků z údajů sdělených poplatkovým subjektem v rámci plnění ohlašovací povinnosti. Nebyla-li ohlašovací povinnost splněna, stanoví správce poplatku místní poplatek na základě tzv. pomůcek – např. poznatky správce poplatku ze zpoplatňování obdobného subjektu, zkušenosti z minulých poplatkových období u téhož subjektu, výpověď osoby přezvědné atd. Vyměření místního poplatku podle pomůcek však musí vždy v zájmu zachování zásady součinnosti v poplatkovém řízení předcházet výzva ke splnění ohlašovací povinnosti, jak bylo popsáno výše.

Platební výměr je rozhodnutím, proto musí obsahovat všechny náležitosti rozhodnutí podle ust. § 32 odst. 2 zákona o správě daní a poplatků:

- označení oprávněného správce poplatku, který rozhodnutí (platební výměr) vydal
- číslo jednací, příp. číslo platebního výměru, datum podpisu rozhodnutí – je zároveň datem jeho vydání

- přesné označení příjemce rozhodnutí – takové označení, které umožňuje přesnou a nezaměnitelnou identifikaci subjektu: jméno, příjmení, datum narození nebo r. č., adresa trvalého pobytu u fyzické osoby; přesný název, sídlo, IČ u právnické osoby
- výrok s uvedením právních předpisů, podle nichž bylo rozhodováno a jde-li o peněžité plnění také částka a číslo bankovního účtu, na nějž má být částka zaplacená – je nutné uvádět všechny užití hmotněprávní i procesněprávní předpisy (zákon o místních poplatcích, zákon o správě daní a poplatků, příslušná OZV), přičemž zmocňujícím ustanovením pro vydání platebního výměru je ust. § 11 zákona o místních poplatcích, toto ustanovení tedy musí být ve výroku platebního výměru uvedeno vždy. Jedinečná poplatková povinnost konkrétního poplatkového subjektu za každé poplatkové období musí být vyměřena samostatným platebním výměrem – není tedy možné sčítat poplatkové povinnosti za více poplatkových období ani poplatkové povinnosti více poplatkových subjektů za jedno poplatkové období. Je také nezbytné ve výroku uvádět přesný zákonný název poplatku, jenž je vyměřován a vymezit období, za které je vyměřováno
- lhůta k plnění
- poučení o místě, době a formě podání opravného prostředku s upozorněním na případné vyloučení odkladného účinku – podává se u správce poplatku, který platební výměr vydal; lhůta pro podání vyplývá z ust. § 48 odst. 5 zákona o správě daní a poplatků (30 dnů ode dne, který následuje po doručení platebního výměru); forma – písemně nebo ústně do protokolu; odvolání proti platebnímu výměru zásadně nemá odkladné účinky (viz § 48 odst. 12 zákona o správě daní a poplatků)
- vlastnoruční podpis pověřeného pracovníka správce poplatku s uvedením jména, příjmení a funkce a otisk úředního razítka se státním znakem; tuto náležitost lze nahradit zaručeným elektronickým podpisem pracovníka a jeho kvalifikovaným certifikátem.

Platební výměr nemusí obsahovat odůvodnění, ale je vhodné v rámci zvýšení informovanosti poplatníků platební výměr odůvodnit, zejména v případech, kdy je jedním platebním výměrem vyměřen základ poplatku i jeho zvýšení.

Pochybí-li správce poplatku při vydávání platebního výměru (rozhodnutí) v části týkající se poučení o odvolání, postupuje dále podle ust. § 32 odst. 4-6 zákona o správě daní a poplatků. Absence kterékoliv jiné náležitosti platebního výměru (rozhodnutí) má za následek jeho neplatnost ve smyslu ust. § 32 odst. 7 zákona o správě daní a poplatků. Splnění podmínek neplatnosti ověří správce poplatku, který neplatný platební výměr vydal, a to tak, že vydá rozhodnutí, v němž tento platební výměr specifikuje a konstatuje, že se ověřuje jeho neplatnost.

Lhůty pro vyměření poplatků nezaplacených nebo neodvedených včas nebo ve správné výši jsou stanoveny ust. § 12 zákona o místních poplatcích.

Platební výměr může být pro svého příjemce právně účinný jen tehdy, byl-li mu řádně doručen ve smyslu ust. § 17 a násl. zákona o správě daní a poplatků.

Nezaplatí-li poplatkový subjekt místní poplatek vyměřený platebním výměrem ve stanovené lhůtě, stává se platební výměr vykonatelným a protože případné odvolání proti němu nemá odkladný účinek, je možné zahájit vymáhací řízení.

Nejprve správce poplatku vydá **výzvu k zaplacení nedoplatku v náhradní lhůtě** podle ust. § 73 odst. 1 zákona o správě daní a poplatků, v níž vyzve poplatkový subjekt, aby poplatkový nedoplatek uhradil ve lhůtě, kterou mu stanoví. Tato lhůta nesmí být kratší než 8 dnů. Ve výzvě správce poplatku poplatkový subjekt upozorní na fakt, že v případě neuhrazení poplatkového nedoplatku přistoupí bez dalšího k jeho vymáhání. Výzva je rozhodnutím, musí tedy obsahovat všechny zákonné náležitosti a je proti ní připuštěno odvolání bez odkladného účinku ve lhůtě patnácti dnů od doručení.

Vymáhání lze zahájit i bez výzvy, hrozí-li nebezpečí, že bude účel vymáhání zmařen, nepřistoupí-li se k vymáhání neprodleně. V takovémto případě je pak připuštěno odvolání proti exekučnímu příkazu (viz ust. § 73 odst. 2 zákona o správě daní a poplatků).

Vykonatelný platební výměr je exekučním titulem pro následné exekuční řízení. Samotná exekuce se provádí vydáním **exekučního příkazu** – typy exekučních příkazů pro daňovou exekuci – viz ust. § 73 odst. 6 zákona o správě daní a poplatků. Pro usnadnění volby konkrétního exekučního příkazu a současně zjištění majetku poplatkového dlužníka může správce poplatku využít výzvy k součinnosti třetích osob (banky, zdravotní pojišťovny, plátce mzdy, katastr nemovitostí..) podle ust. § 34 zákona o správě daní a poplatků. Exekuční příkaz je rozhodnutím, musí tedy obsahovat všechny náležitosti rozhodnutí, doručuje se poplatkovému dlužníkovi, ručiteli a dalším osobám, kterým jsou tímto příkazem ukládány povinnosti, tj. např. banka, plátce mzdy. Každý z příjemců může proti exekučnímu příkazu podat ve lhůtě 15 dnů námitky, o nichž rozhoduje ten správce poplatku, který exekuci nařídil.

Oznámení o nabytí právní moci exekučního příkazu se doručuje pouze osobě z exekučního příkazu povinné, tedy např. bance, nikoli dlužníkovi. Exekuční příkaz se stává pravomocným v okamžiku, kdy jej nelze napadnout řádným opravným prostředkem, tzn. marným uplynutím lhůty pro podání námitek, popř. lhůty pro podání odvolání, nepředcházela-li vydání exekučního příkazu výzva k zaplacení nedoplatku v náhradní lhůtě (ust. § 73 odst. 2 a odst. 8 zákona o správě daní a poplatků). V případě, že byly podány námitky, popř. odvolání, stává se exekuční příkaz pravomocným, až když nabude právní moci rozhodnutí o námitkách/příp. odvolání.

Poplatkovému dlužníkovi se v exekučním příkazu předepíše také náhrada exekučních nákladů podle ust. § 73a zákona o správě daní a poplatků. Tyto náklady činí 2% vymáhaného nedoplatku, nejméně však 200,- Kč. Náklady se pro jeden nedoplatek účtují pouze jedenkrát, i kdyby v rámci jeho vymáhání bylo vydáno několik exekučních příkazů. Při nakládání s provedenou platbou se postupuje podle ust. § 59 odst. 5, přičemž exekuční náklady jsou náklady řízení, proto se hradí prioritně.

Poznámky k místnímu poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

- Podle ust. § 10b odst. 3 písm. b) zákona o místních poplatcích tvoří část sazby za tento místní poplatek částka stanovená na základě skutečných nákladů obce předchozího roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu za poplatníka a kalendářní rok. Z uvedeného vyplývá povinnost obce novelizovat každoročně obecně závaznou vyhlášku upravující předmětný poplatek v části týkající se sazby. Při vyúčtování skutečných nákladů vychází obec z celkového počtu všech poplatníků, tedy fyzických

osob přihlášených na území obce k trvalému pobytu i fyzických osob vlastnicích na území obce stavbu určenou nebo sloužící k individuální rekreaci, v níž není k trvalému pobytu hlášena žádná fyzická osoba.

- Poplatníkem tohoto místního poplatku je i nezletilé dítě, které má v obci trvalý pobyt. V případě, že poplatek nebude uhrazen včas nebo ve správné výši, vyměří správce poplatku tento poplatek platebním výměrem ve smyslu ust. § 11 zákona o místních poplatcích, přičemž toto nezletilé dítě označí jako příjemce platebního výměru. Není tedy možné uvádět v platebním výměru zákonného zástupce nezletilého. Zásilka obsahující platební výměr se doručuje do rukou zákonného zástupce. Poplatkový nedoplatek pak v rámci exekučního řízení není možné uhradit z majetku zákonného zástupce; pro úhradu se využije např. příspěvek na dítě, který náleží nezletilému nebo stavební spoření uzavřené ve prospěch nezletilého.
- Povinnost poplatníka oznámit správci poplatku vznik jeho poplatkové povinnosti a dále pak všechny skutečnosti, které mají za následek její změnu, popř. zánik, by měla být v OZV stanovena i pro tento poplatek. Získává-li správce poplatku před vyměřením včas nezaplaceného poplatku potřebné údaje z evidence obyvatel či katastru nemovitostí, používá pro stanovení poplatku pomůcky. Použití pomůcek však musí v souladu s ust. § 44 zákona o správě daní a poplatků a v zájmu zachování zásady součinnosti v poplatkovém řízení předcházet výzva ke splnění ohlašovací povinnosti. Proto je nezbytné, aby v případech, kdy poplatník nesplní ohlašovací povinnost stanovenou OZV, předcházela tato výzva před vydáním platebního výměru; ve výzvě je současně možné upozornit poplatníka na existenci jeho poplatkového nedoplatku. Vzhledem k tomu, že předmětný poplatek má specifickou povahu, není nutné, aby správce poplatku vyžadoval plnění ohlašovací povinnosti pro každé poplatkové období. Dostačující je, když poplatník splní ohlašovací povinnost, jakmile splní podmínky pro to, aby se stal poplatníkem; není nutné oznamovat v každém poplatkovém období, že poplatková povinnost trvá, poplatník je ovšem vázán povinností oznámit správci poplatku skutečnosti vedoucí ke změně nebo zániku poplatkové povinnosti.

Shrnutí postupu při správě místních poplatků:

- 1) vydání obecně závazné vyhlášky obce, kterou se zavádí jednotlivé místní poplatky
- 2) splnění ohlašovací povinnosti ze strany poplatníka (při nesplnění této povinnosti z OZV možnost uložení pokuty dle ust. § 37 zákona o správě daní a poplatků)
- 3) není-li splněna ohlašovací povinnost zasílá správce poplatku *výzvu k součinnosti* s poplatníkem dle ust. § 44 zákona o správě daní a poplatků (rozhodnutí s náležitostmi)
- 4) úhrada místního poplatku poplatníkem (převodem, poštovní poukázka, v hotovosti na pokladně) – nevydává se platební výměr
- 5) nejsou-li poplatky uhrazeny – jsou správcem poplatku vyměřeny platebním výměrem s možností případného zvýšení místního poplatku (opravný prostředek je odvolání)
- 6) nabytí právní moci platebního výměru (vyznačit přímo na platební výměr)
- 7) v případě neuhrazení poplatku ve lhůtě určené platebním výměrem - výzva k zaplacení nedoplatku v náhradní lhůtě dle ust. § 73 zákona o správě daní a poplatků (výzva je rozhodnutím se všemi náležitostmi), tímto úkonem je zahájeno řízení vymáhací

- 8) výzva k součinnosti třetích osob dle ust. § 34 zákona o správě daní a poplatků na banky, plátce mzdy, katastr nemovitostí, správu sociálního zabezpečení, evidence vozidel atd.
- 9) exekuční příkaz postihující konkrétní majetek daňového dlužníka vydaný dle ust. § 73 odst. 6 písm. a) až d) zákona o správě daní a poplatků (vypočítat exekuční náklady)
- 10) oznámení o nabytí právní moci exekučního příkazu